

Terlik, Pijama, Ayfon ve Oturma Grubu

Göksel ILGIN

Medya ve Kültürel Çalışmalar
gokselcin@yahoo.com

Vakit nakittir! Yani; zamanı bölünüz, parçalayınız ve lütfen programlayınız ey faniler, aksi takdirde, her biri mutlaka ödemeye tabii yaşam unsurlarından yoksun kalabilir veya eksik miktarda edinebilirsiniz! Özdeyişler, “atasözleri” gayri-ihtiyari, onaylayıcı bir baş sallama ile yanıtlanır ekseriyetle. Zira tarih içinde deneylenmiş, deneylendikleri gerçek olaylar içinde rüştləri ispat görmüş öğretilerin sorgudan azami düzeyde uzak aktarımları “diyenin bir bildiği vardır” minvalinde karşılanmalıdır. Sözlü tarih öğeleri sayılabilecek bu tür aktarımların büyük çoğunluğu gündelik hayatın sıradan/ mükerrer meselelerini bir genelleme ve gelenekleştirmeye tabi tutar. Gündelik hayat; yaşamın olduğu gibi kabullenildiği, tekrara tabiiyet dolayısıyla sorgulanmaksızın vuku bulan pratiklerde eşzamanlı olarak saklı ve aşîkardır.

Vakitin nakitle ilişkisinin garantisi (daha politik bir tabirle; kapitalizmin ideolojik düzeyde yeniden üretim araçları) gündelik hayatın anbean görünmez kıldığı niyetten bağımsız pratiklerde gizlenir. Örneğin; girdiğiniz herhangi bir evde 3 kişilik bir kanepa, 1 adet 2 kişilik ve 2 adet tek kişilik koltuklardan oluşan bir oturma grubuna rastlayabilirsiniz. Bu koltukların birbirine bakar şekilde dizilimine orta yerde bir servis sehpa eşlik ediyor olmalı ve elbette oturdukları yerden herkesin rahatlıkla görebileceği bir televizyon!

İlk bakışta bir sohbet mekanizmasını kolaylaştırmak amacı güder gibi görünen kurgunun toplu halde bir ekrana bakma eylemi için tasarlandığı kuşkusuz. Ancak, moda ve fonksiyonellik kisveleriyle topluma sunulmuş biçimi oturma gruplarını ezeli/ebedi bir normallik, olağanlık, algısına yerleştirir. Öyle ki insanlık tarihinde en uygar oturma biçimidir ve mühim olan renkleri, biçimleriyle prestijli (her sınıfsal konum için değişebilen itibar yüceltici) koltuklara sahip olabilmek ve televizyon izleyebilmektir.

Kapitalizm bir görme rejimi içinde nefes alır; bir bakan ve bakılanlar toplumunun mühendislik faaliyetini yürütür, görme biçimlerini yönlendirecek sayısız ideolojik aygıt istihdam eder. İş yerinde, mahalle bakkalında, spor sırasında, eğlencede giyilecek kıyafetlerin ayrımı hemen herkesin bilgisi dahilindedir mesela. Söz konusu ayrımların zarureti kabul edilirken giyinme pratiği ile onu doğuran

ihtiyaçlar arasındaki bağın sorgulanması gündelik hayatın doğası gereği mümkün değildir. Pijamayla bakkala, tişörtle düğüne, spor ayakkabısıyla işyerine gidilmez çünkü böyledir! Aksi takdirde, en azından bir özel alan olarak tarif edilen evin çeşitli bölümlerinde farklı kıyafetler giyme alışkanlığımız pek de makul görülmeyebilirdi. Gündelik hayat sebeplerini gerçekten bilmediğimiz ve genellikle bilmek istemediğimiz biçimde bir şeyler satın almamızı, para harcamamızı buyurur. Misafirler için misafir terliği; patatesleri ilginç şekillerde doğrayan nitelikli bir rende; saatte bir üfleyen oda kokusu cihazı; banyodaki ayna sağlam ama yeni model ışıklandırmalı takımlar bir harika; feysbukta kapak fotoğrafımız çok sıkıcı, menüleri belirlenmiş ve adımları sayılmış bir turla Kapadokya gezisi yapsak hiç de fena olmaz; bir yaşına daha girdim inşaatta

giydiğim çizmelerin aynısını kızım okula giderken giyiyor modaymış, profil resmimi değiştireli dört gün oldu ama daha sadece yirmi kişi likelamış... Hangilerinin sanal, hangilerinin zaruri ve gerçek ihtiyaçlar olduğunu ayırt edemeyeceğimiz gündelik hayat alışkanlıkları saymakla bitmez ve bazı sohbetlerde “aslında çok saçma değil mi?” demek gafletine(?) düşenler olsa da gündelik hayat tüm sırnaşıklığıyla yakamızı bırakmaya niyetli değildir. İlgili her tartışma; “ama ne yapalım bazı alışkanlıklar kolay yıkılmıyor” şeklinde noktalanır.

Yapacak o kadar çok şey vardır ki yalnızca çalışma vakitleri değil, serbest vakitler de hıncanın doludur ve zaman en yetersiz istikakımızdır. Herhangi bir işin normalden daha kısa sürede hallolmasını sağlayan “kolaylaştırıcı” aygıtların artışı zamandan tasarrufa vesile olmak yerine; kapitalizm koşullarında zaten daralmış olan zamanı çalışma-tüketim-kapitalizm lehine tıka-basa doldurmuş görünmektedir. Akıllı telefon teknolojisi sözümona kendine vakit ayırabilen bireyler vaat ederken, bir ekrana bakmadan yaşayamaz hale gelen bireylerin kendi parodisi yankılanır yine aynı ekranlarda. Her an bir yaşam koçu firmasından sms alabilirsiniz mesela; “Merhaba! İşleriniz çok mu yoğun. Planlarınız tutmuyor mu? Arayın sorunu kökten çözelim. Unutmayın, vakit nakittir!” Bıkın bir of çekip mesajı sildikten hemen sonra feysbuk hesabını açıp sıkılmaya devam edebiliriz; afili bir duvar paylaşımı bile yazabiliriz; “vaktin nakit olmadığı günler dilerim. İyi geceler...”